

fel. Áttekintést kaphatunk egyebek mellett a nők kárára elkövetett bűncselekmények sajátosságairól, a szellemi keresők körében terjedő bűnözési formákról, vagy a lakóhely és lakóközösség determináló szerepéről a bűnelkövetés kialakulásában. A fejezetben magyar vonatkozású tanulmányra is rábukkanhatunk Ladányi János szociológus tollából, aki a szabadságvesztésüket töltő személyek lakóhelye szerint vizsgálja Budapest kriminál-ökológiai struktúráját.

Végül a harmadik fejezetben a rendőrség munkájának hatékonyabbá tételéről, a bűnmegelőzési módszerek továbbfejlesztéséről, a politika és a rendőri szervek közötti viszonyról olvashatunk négy tanulmányt. A tanulmá-

nyok gyakorlati oldalról közelítik meg a bűnözés elleni harcot, mintegy jól kiegészítve az előző fejezetek teoretikus hangvételét.

A könyv olvastán először rádöbbenhetünk arra, hogy a távolság egyre sikeresebb leküzdésével párhuzamosan napjainkban egy új, minden korábbinál merevebb térfelosztó elem, a félelem, kezdi átformálni településünk belső életét. Majd arra is rádöbbenhetünk, hogy milyen keveset tudunk ennek kialakulásáról és működéséről. A hazai tértudományok nagy adóssága a bűnözés térpályáinak, kialakult területi rendszerének a vizsgálata, melyhez a fentebb ismertetett mű kiváló segédanyagként szolgálhat.

Kovács Zoltán

VÉG KIÁRUSÍTÁS I.

*Beluszky Pál társadalomföldrajzi tanulmányai
(1959—1992)*

MTA RKK, Budapest, 1992. 270 o.

Mindenkor öröm Beluszky Pál munkáiról recenziót vagy szakmai véleményt írni. Azok ugyanis többnyire méltató sorok sokaságát „kényszerítik ki”, hiszen Beluszky a magyar geográfia azon kiemelkedő szellemiségű alakja, akinek minden szakmai megnyilvánulása figyelmet érdemel. Ezuttal egy meglepő című válogatást tett közzé. Az ajánló szövegben az áll, hogy a „válogatás a szerző 18, 1973 és 1989 között megjelent tanulmányát tartalmazza. Többségük kevesek által olvasott szakfolyóiratokban, évkönyvekben, konferencia-beszámolókból látott napvilágot, s ma már jobbára hozzáférhetetlenek, pedig — reményeink szerint — a ma gondjairól is szólnak. A válogatás négy témacsoportot ölel fel:

a tudománypolitika, az Alföld, a tanyák és falvak, valamint a településpolitika kérdéseit.”

Bár van szerencsém azon kevesek között lenni, akik a megjelenésükkor is olvashatták a tanulmányokat, mégis — így egy kötetben — lenyűgöző együttest alkotnak. A szerző a bevezetőben azzal magyarázza a végkiárusítás megkezdését, hogy ily módon is hozzá kíván járulni a társadalomföldrajz jelenlétéhez és önképének újraformálásához. Valójában ez a szándék egy elhivatott kutató felelősségtudata a szakmáért. De ez korántsem egy most felszínre tört felelősségtudat. A 18 tanulmány világosan igazolja, hogy Beluszky eddigi tevékenységének éppen az a leginkább általánosítható eredménye, hogy időről-időre alakíta-

ni volt képes a társadalomföldrajz szemléletét, tartalmát, metodikáját és ezzel folyamatosan javítani piacképességét. Ezért kiváló ötlet volt a kötet első tanulmányává helyezni a „Magánjelentés a (társadalom-)földrajzról” című vitairatot. Az ebben megjelenő Beluszky-gondolkodásmód ugyanis nézetem szerint a kulcs a többi tanulmány megfelelő értéséhez.

Néhány héttel az 1992 decemberében Szegeden rendezett Alföld-konferencia után, amely egy újabb, átfogó Alföld-kutatás fellendülésének egyik fontos állomása, különösen érdekesek Beluszky nézetei az Alföldről. Mert még mindig időszerű feltenni a kérdést: mi az alföldiség lényege, forrása, magyarázata? Még mindig szükséges idő- és térbeli összefüggésrendszerben vizsgálni, hogy valójában mi is az Alföld-szindróma? E fejezet kapcsán szeretnék azon örömmnek is hangot adni, hogy helyet kapott itt a „Lektor dilemmái...” című írás. Az öröm oka nem csak a cikk mondanivalója, hanem inkább az, hogy ez remek példa Beluszky kritikusi egyéniségére, arra a sajátos stílusra, amely a szakmai szigor és gondolatgazdagság, a fanyar humor és a színvonalas publicisztika bizzar egyvelege. Tanítani kellene, bár utánozni aligha lehet.

Beluszky kutatói érdeklődésének egyik meghatározó köre a településproblematika. Az e vizsgálatait bemutató tanulmányokat a tudományos megismerés alapossága és követ-

kezetessége, valamint a gyakorlat jobbításának szándéka jellemzi. Sajnos (!) a tanulmányok számos megállapítása ma is időszerű, bár erről a szerző aligha tehet. Talán nem szerencsés bármelyiket is kiemelni, én mégis megteszem, és a kötet zárótanulmányát (Településpolitikai viták után — cselekvés közben — új vizsgálatok előtt) elsősorban a megközelítés gondolatgazdagsága miatt ajánlom a településkutatók és a településvezetők figyelmébe.

Biztos vagyok benne, nem maradok egyedül azzal a minősítéssel, hogy Beluszky kötete a mai magyar társadalomföldrajz legmagasabb színvonalú tudományos teljesítményeinek egyike, és ezért remélhető, hogy a kötet önmagában is alkalmas lehet az akadémiai doktori fokozat elnyerésére.

Az eddigiek alapján vélhetően nem hat meglepetésként, ha azt feltételezem, hogy a tanulmánykötet széleskörű érdeklődést vált ki. Úgy vélem, hogy a szemléletéből és tartalmából sokat meríthetnek az önkormányzatok szakemberei; a kiemelkedő tanulmányírás számos finomságát leshetik el belőle a fiatal kutatók; de nagy hasznára lehet, akár kötelező olvasmányként, az egyetemi, főiskolai földrajzoktatásnak is.

A kötet címében szereplő római szám újabb gyűjteményt ígér. Érdeklődéssel várjuk a Kiadás folytatását.

Mészáros Rezső